

[Vztah filosofie a zkušenosti]

79/021 (790714-1)

Jaký je vztah filosofie ke „zkušenosti“? Bez zkušenosti, tj. bez zakoušení něčeho není filosofická reflexe možná. Reflexe, jak říkáme, je vždycky reflexí nějaké praxe; protože se reflexe vrací k praxi, která už proběhla, která byla realizována, vrací se vlastně ke zkušenosti s touto praxí a ke zkušenosti na této praxi založené, resp. touto praxí dané. Jenže bez reflexe se ona praxe v samotné zkušenosti ještě dostatečně nevyjevuje, nýbrž jen částečně a nezřídka v nějakém posunu, zkresleně, zdeformovaně. Zkušenost nepročištěná a neprojasněná reflexí je plna temnot a zamlženosti, je to spíše dojem než povědomí, či dokonce vědění. Zkušenost je původně vždy partikulární a není takřka ničím víc než pouhou vzpomínkou, pamatováním. Má-li se stát základnou pro vědění, musí být nejprve zpřesněna, musí nabýt ostrých kontur, musí být pojmově (myšlenkově) uchopena a zformulována. Teprve zkušenost myšlenkově zvládnutá se stává základem, schopným unést velkou, rozsáhlou stavbu hypotéz a teorií, či dokonce celku vědění (nikoli celku vědy, neboť věda netvoří, není vůbec schopna svými vlastními silami vytvořit nějaký celek). Pro filosofii je tedy důležitá teprve zkušenost filosoficky interpretovaná, filosoficky uchopená, ustavená a ztvárněná. Filosofie proto své rozhodující zkušenosti musí budovat, vytvářet, konstituovat. Není proto zkušenost pro filosofii předpokladem nebo východiskem, nýbrž je jejím produktem – nebo snad ještě lépe a přesněji: zkušenost je integrální součástí filosofie a je budována spolu s celou filosofií. Zkušenost je na filosofii závislá neméně než filosofie na zkušenosti. Filosofická zkušenost už prostě je filosofií.